СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 21. | Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 25. січня, 1923. | VOL. XXXI. | No. 21. | Jersey City, N. J., Thursday, January 25, 1923. | THREE CENTS

ЗА ТРИ ТИЖНІ

КІНЧИТЬСЯ ЗБІРКА НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

Українські громади: Візьміться сейчас до діла, щоб виконати сей народній обовязок, який на Вас полягає!

Поспішіться, аби до 12-ого лютого с. р. довершити 30,000-ний Фонд!

АМЕРИКА НЕ БУДЕ ПРОТЕСТУВАТИ ПРОТИ ПОСТУПКУ ФРАНЦІЇ

ВАШИНГТОН, 23. січня. — Внесенне сенатора Бори, після котрого Злучені Держави малиби протестувати проти заняття Францією округа Рур, не має виглядів на ухваленне.

Уряд противиться ухваленню резолюції на тій основі, що такий протест не мавби найменчого впливу на поправу політичних та економічних умов в Европі, а лише поставивби Злучені Держави в позицію держави, котра хоче диктувати другим свою волю.

Уряд заявляється також проти тої частини резолюції Бори, котра говорить, що уряд повинен був протестувати в хвилю, коли Франція робила інвазію. Уряд вказує, що сі слова Бори не мають оперта на фактах, бо Злучені Держави нічого не знали про замір Франції заняти Рурщину і були поступком Франції заскочені, бо Франція увесь час давала Злученим Державам до розуміння, що вона не задумує ніякого радикального кроку супроти Німеччини.

НОВИЙ ПРОЕКТ ЗМІНИ АМЕРИКАНСЬКОЇ КОНСТИТУЦІЇ

ВАШИНГТОН, 28. січня. — Значним числом голосів, перевисшаючим навіть потрібні в таких случаях дві третини, палата послів приняла нині внесенне на зміну американської конституції, після котрої уряд Злучених Держав мавби на будуче мати право стягати податки з удїлів підприємств, організованих в поодиноких стейтах на основі стейтових законів.

Ухвалення резолюції наступило по завзятій боротьбі, в котрій за резолюцією заявилися представники богато східних стейтів та члени ґрупи Ла Фолета та фармерського бльоку. Опозицію вели консервативні члени. Межи инчими аргументами вони покликувалися на мниму опозицію секретаря Гюза.

Після американської конституції, згадана поправка стане обовязуючою конституційною постановою з хвилею, як її яко таку приймуть з одної сторони обі палати конгресу кваліфікованою (надзвичайною) більшостю двох третин, а з другої ратифікують (потвердять) три четвертини законодатних тіл поодиноких стейтів юнії.

ВИГЛЯДИ МИРА В ПРОМИСЛІ МЯГКОГО ВУГЛЯ ДОБРІ

НЮ ЙОРК, 23. січня. — Субкомітет для справи робітничої заплати та умов праці, зложений конференцією представників майнерів та властителів копалень мягкого вугля, покінчив нині роботу та предложив свій рапорт повній конференції.

Після пропозиції субкомітету, робітники в так званім середнім вуглевім окрузі, що обіймає стейти Индияну, Огайо та Илинойс, малиби й на далі побирати основну заплату в висоті 1 доляра 8 центів за тону при акордові йроботі та по 7 долярів 50 центів при поденній роботі.

Так як нині справи стоять, згода має великі вигляди. Після правдоподібности, обі сторони приймуть умову, і праця в копалнях мягкого вугля не буде перервана з упливом теперішного контракту (дня 1. цвітня с. р.)

Новий контракт мавби обовязувати до 31. марта 1924 року. Хоча властителі копалень не показалися противними дати юнії дволітний контракт, але самі юнійні провідники домагалися лишень однорічного контракту, видно, сподіючися, що в році президіяльних виборів вони будуть могти виторгувати краці умови.

СПРОБИ ОРГАНІЗОВАННЯ КОНКУРЕНЦІЙНОЇ МАЙНЕРСЬКОЇ ЮНІЇ

ПИТСБУРГ, Па., 23. січня. — Александер Ґоват, прогнаний з майнерської юнії „Де Юнайтид Майн Веркерс оф Америка", збирається організувати по всіх вуглених теренах конкуренційну юнію з метою валити політику теперішних провідників майнерської юнії.

ЮНІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ В АРКАНЗО

ВАШИНГТОН, 23. січня. — Американська Федерація Праці видала публичне домагание, щоби стейтова влада Арканзо вмішалася в самосудні виступи арканзських фармерів проти страйкуючих робітників зелізниці Мезуре енд Норт Арканзо.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

БЕСТРОП, Луизіяна, 23. січня. — Дуже важний додаток до процесу проти Ку-Клакс-Клена та його місцевого провідника, капітана Скипвита, зроблено на нинішній росправі, коли одна місцева телефоністка зізнала на суді, що на приказ Скипвита вона перетяла телефонічне получение межи Мер Руж та Бестроп в саму ніч, коли Ку-Клакс-Клен вбив Ричардса та Деніела.

Два мущини знов признали, що вони бачили Скипвита в день вбийства в товпі Ку-Клакс-Клена.

У СПРАВІ ФОНДУ НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ.

До Хвальних Відділів та Славних Членів і Члениць У. Н. Союза: —

Отсим управа У. Н. Союза вдруге звертається до своїх Відділів та Членів і Члениць з горячим покликом, щоби в сій тяжній хвилині нашого Рідного Краю дали поміч його Правительству на дальшу боротьбу за його визволенне.

Кличемо у сій певности, що всі Відділи, всі Члени і всі Члениці У. Н. Союза сповнять і тепер як усе досі свій народній обовязок.

У. Н. Союз — се найстарша громада найовідоміших Українців в Америці, які все були основою усеї народньої праці. Без них жадна робота і жадне діло було би не вдалось. Бо в них одно серце й одна душа та дійсне зрозуміннє боротьби братів на рідній землі за її вільність.

Браття і Сестри: — Підперли ми торік і довели до успіху Позичку Національної Оборони, підіпрім же й тепер і доведім до успіху Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви!

До закінчення збірки на Фонд остається від нині всього три тижні; доложім же за тих три тижні труду, заходів і гроша, аби і збірка на сей Фонд увінчалась повним успіхом!

Памятаймо, що нині звернені на нас очі цілого Рідного Краю!

ЗА ЕКЗЕКУТИВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА:

Семен Ядловський, головний предсідатель; **Іван Каштанюк**, гол. рекордовий секретар; **Роман Слободян**, гол. фінансовий секретар; **Василь Левчик**, головний касієр.

БОРОТЬБА ПРОТИ КУ-КЛАКС-КЛАНА ЧЕРЕЗ ЗАКОНОДАТНІ ТІЛА

ГАРФОРД, Конектикат, 23. січня. — Стейтовий сенатор і провідник демократичної партії в сенаті Томас Мекґрат вніс нині проект закона, після котрого належність до потайної організації в роді Ку-Клакс-Клана мається карати вязницею та грошевою карою.

112 МИЛЬ ЗА 42 МІНУТИ

Г. С. Дейтон, капітан американської армії перелетів з Філаделфії до летничого військового коло коло Гарден Сити, на Лонг Айленд, за 42 мінути, роблячи в той спосіб 112 миль за 42 мінути мимо сього, ще через зіпсуту машину мусів ставати по дорозі шість разів.

ХОЧУТЬ ПЕРЕЩЕПИТИ СЛІПОМУ ОКО ЗІ СВИНІ

Петерсонський (Ню Джерзі) лікар др. Е. Морґан рішився на небувалу операцію. Зробити її має на хлопчині Алфреді Лемоновичу, котрий осліп сім літ тому від вибуху штучних огнів („фаерворкс). Наслідком випадку хлопець втратив одно око зовсім, а в другім стратив роговицю (передну, крізку частину зовнішної, білої рогової поволоки ока). Розслідивши докладно стан хлопця, лікар придумав, чи не можнаби знищену частину ока нащіпити штучно з другого сотворіння. Сими днями власне мають перещіплювати хлопцеви роговицю зі свині. В десять днів по операції покажеться, на стільки операція вдалася.

ЗАБОРОНА ЯЛИНКИ НА ВОЛИНІ

В чисто українському селі Курниця Велика, на Берестейщині — школа польська. Управитель школи, на жадання батьків дітвори влаштувати Різдвяну ялинку з виконанням деяких точок в українській мові, вдався до шкільного інспекторату за дозволом. Та інспектор п. Крушевскі заборонив.

ПРИСУТНІСТЬ УМА ВРАТУВАЛА ЛЮДИЙ ВІД ПОЛЯКИ

В театрі „Метрополитен" в Бруклині, в котрім може поміститися до 3,000 осіб, займилася целюдова тасьма, на якій фотографовані образки, википані на екран. Головний оператор машини, мимо всеї небеспеки з такого пожару, преспокійно вкинув фільму в кадку з водою, та покрутив алярмовий ключ, даючи в той спосіб знати пожарній сторожі про огонь. В той самий час, коли пожарна сторожа підіхала до театру та почала гасити, що ще було треба в будці оператора, серед величезної товпи роззявиротів, оператор показував образки далі, немовби нічого й не сталося, і публика в театрі не знала, що пожарні машини, котрих давінок вона й чула з вулиці, гасили огонь, власне в їх театрі. Доперва по представленню могли вони довідатися, що оператор театру своїм спокійним поведеннем вратував їх перед небеспекою, що грозила їм може не тільки від пожару, скільки вхід поляки, яка булаби кинулася серед публики, якби вона була довідалася, що театр горить.

ПОЗВАЛА ЗА ПОРОХИ МУЖІВ

До стейтового нюйорського суду вплинув позов пані А. П. Анерт, котра скаржить одну кремаційну компанію (котра займається паленнем трупів) о відшкодованне в сумі 10,000 долярів за недуальство в перехововання попелу її мужів.

Після слів позву, пані Анерт має тепер третого мужа, з котрим однак не живе. Два її попередні мужі померли, один в 1893. році, другий в 1906. році, і обох їх вона сказала спалити. Попіл віддала до перехования кремаційному підприємству, котре мало поставити для них осібну нишу (закапелок). Місто виконати точки угоди, підприємство переносить порох з одного місця на друге, такщо їм грозить повна розтрата. Черезте й жінка й позвала компанію за невиконане угоди.

ГРЕЦЬКО-КАТОЛИЦЬКИЙ ЗЇЗД В КАНАДІ

У Виннипеґу, Ман. Канада, відбудеться в половині лютого український зїзд, в якому візьмуть участь лише представники грецько-католицьких інституцій та організацій.

ВТІК З ТЮРМИ ПРИ ПОМОЧИ ОБМАНУ

Мартин Силверс, 22-літний театральний підприємець з Атлантик Сити, Ню Джерзі, котрий дістався до тюрми, обжалований за те, що подався без управнення за представника двох нюйорських театральних фірм, викрутився з тюрми, діставши бонд в сумі 5,000 долярів, за зложенне котрого заплатив фальшивим чеком. Другий такий чек, виставлений на банк, в котрім він не мав депозитів, Силверс дав свому адвокатови. Тепер поліція Атлентик Сити повідомила пять довколичних стейтів, аби шукали за пташком.

150 МІЛІЯРДІВ НЕДОБОРУ ПОЛЬСЬКИХ ЗЕЛІЗНИЦЬ

„Слово Польске" доносить із Варшави: Обчислення фінансового департаменту міністерства шляхів, яких видатків (без інвестиций) вимагатимуть зелізниці в 1923 році при нинішних цінах виказують: видатків на персонал 310 міліярдів, видатків на інвентар 300 міліярдів, разом 610 міліярдів. Доходи обчислено на 462 міліярди, сподіватися отож треба 150 міліярдів дефіциту і то під умовою, що польська валюта не впаде, ані ціни не піднесуться.

УКРАЇНЦІ СПОРТОВЦІ

Як подає кореспондент „Хвилі" виходить у Харкові українська (спортова) газета, а тамошні змагуни стараються, щоб їх допущено до всеслов'янських змагань. Мають надію побити осяги всесловянських змагань, відбутих минулого року в Празі.

КАЖУТЬ, ЩО ІТАЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР МУССОЛІНІ ЗВЕРНЕТЬСЯ ДО АМЕРИКИ, ЩОБИ СКЛИКАЛА СВІТОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ЛОНДОН, 24. січня. — Тутешний дневник „Ди Дейлі Телеґреф" одержав отсю телеграму від свого кореспондента з Берліна:

Я одержав відомість з добре поінформованого італійського жерела, що Муссоліні постановив звернутись до американського правительства із зазивом, щоби скликало світову конференцію для розгляненя великих економічних питань, які остались по війні, а рівночасно звернеться також і до Франції та Німеччини, щоби ділали здержливо, поки не прийде до якогось вирішення у справі сеї пропонованої конференції.

РУРСЬКА ОБЛАСТЬ ОБНЯТА СТРАЙКОМ

ЕССЕН, Німеччина, 24. січня. — Страйки в копальнях угля і в фабриках, а також на зелізницях та при телеграфах і телефонах тривають далі в цілій рурській области.

В копальнях і фабриках арештовано рурського магната Тіссена страйкує 75,000 робітників.

Французи роблять заходи, щоби бодай зелізничих і телеграфічних й телефонічних робітників зассупити Французами.

ОБОРОНА УВЯЗНЕНИХ НІМЕЦЬКИХ ПРОМИСЛОВЦІВ

ЕССЕН, Німеччина, 23. січня. — Увязнені німецькі промисловці з Рурщини на розсправі французького военного суду заявлять, що Франція не має права змушувати їх, щоб не повинувались свому власному правительству і будуть домагатись міжнародного суду.

ЧЕРЕЗ НАПАД НА НІМЕЧЧИНУ ФРАНЦІЯ СТРАТИЛА ВЖЕ 750,000 ТОН УГЛЯ

ЕССЕН, Німеччина, 23. січня. — Франція через наїзд на Німеччину замісць добути угля то ще й стратила те, що мала дістати.

За 12 днів окупації вона була би дістала від Німеччини 800,000 тон угля яко „воєнне відшкодованне", а тимчасом вона сама видістала і вивезла з Рурщини всего 28,000 тон, що і сама признає.

В той спосіб за перших 12 днів окупації вона вже стратила понад 750,000 тон угля.

ФРАНЦІЯ ДОНОСИТЬ, ЩО НІМЕЧЧИНА МОБІЛІЗУЄТЬСЯ

ПАРИЖ, 23. січня. — Французька влада видала нині вечером звідомленне, в якому сповіщає, що Німеччина зачала переводити рухи військ в незанятій Французами териториї. Подробиць про се не подає жадних.

ФРАНЦІЯ НАПАЛА НА НІМЕЧЧИНУ З ПРИЯЗНИ І З ЛЮБОВИ

ЕССЕН, Німеччина, 23. січня. — Французька військова окупаційна влада отворила тут на головній улиці бюро пропаганди, яке видає летючки в німецькій мові. В сих летючках говориться, що французька република відноситься до німецької републики з найбільшою приязню і любовю.

АНГЛІЙСЬКІ ПРАВНИКИ КАЖУТЬ, ЩО ФРАНЦІЯ НАРУШИЛА МИРОВИЙ ДОГОВІР

ЛОНДОН, 23. січня. — Британські знавці міжнародного права заявляють, що Франція своїм нападом на Німеччину нарушила версайський мировий договір.

АНГЛІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКИЙ СПІР ЗА НАФТУ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 23. січня. — Турецька делегація на близько-східній конференції заявила, що не годиться, аби спір за нафтову область Мосул віддавати Лізі Народів.

ЛЕНІН І ТРОЦЬКИЙ МАЮТЬ ПО 2,250,000,000 РУБЛІВ МІСЯЧНО

МОСКВА, столиця Московщини, 20. січня. — Большевицький голова „совнаркома" Микола Ленін і комісар війни Леон Троцький мають місячно 2¼ біліона рублів (папер.) платні.

Річно ся платня виносила би 27 біліонів рублів, але на ділі вона ще висша, бо рублі безупинно падуть в долину і через те „совнарком" що місяця її підвисшує.

27,000,000,000 рублів, які з початком сього року призначено для Леніна і Троцького, у виміні на американські гроші варта всего 600 долярів.

Кромі сеї платні большевицький уряд дає комісарам все, що тільки потребують, себто мешкання з меблями й опалом і світлом, поживу, одінне і т. п.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ:---

ХВИЛЯ ЗОВЕ НАС СПОВНИТИ І ТЕПЕР НАШ ГРОМАДСЬКИЙ ОБОВЯЗОК ДЛЯ НАШОГО СТАРОГО КРАЮ, ЩО ВЕДЕ ТЯЖКУ БОРОТЬБУ ПРОТИ ЛЯЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ!

ТОЖ ЗБЕРІМСЯ СЕЙЧАС НА РАДУ ТА ПОСТАНОВІМ ТАКУ ПОМІЧ, ЯКУ ТІЛЬКИ МОЖЕМО ДАТИ, АБИ ДО 12-ОГО ЛЮТОГО, 1923, ДОВЕРШИТИ 30,000-ИЙ ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ!

ВСІ ВРАЗ, ВСЕ ВПЕРЕД, В ЄДНОСТИ ПОБІДИМО!

КРАХ ЖИДІВСЬКОГО КОМУНІЗМУ В АМЕРИЦІ.

Кілька місяців тому назад серед жидівських соціялістів в Америці повстало небувале заворушеннє. Одноцілий до того часу фронт жидівського соціялізму почав ломитися. В масі жидівських соціялістів, — а масою їх можна назвати без пересади, бо се була найбільша галузь американського соціялізму, — почали зарисовуватися поважні ріжниці в поглядах. Проти себе станули як ворожі табори колишні товариші: з одної сторони, большевики, комуністи, прихильники безпроволочного насильного перевороту на російський взорець; з другої сторони, помірковані соціялісти, які в примірі Росії бачуть не зразок до наслідування, але осторогу історії перед завчасними, необдуманими переворотами. Послідні зґрупувалися коло звісної здавна жидівської соціялістичної щоденної ґазети „Форвертса", котра якраз в той час обходила чвертьстолітний ювилей свого існування і котра дорівнює числом передплатників найбільшим американським ґазетам. Перші зґрупувалися коло свіжо основаної ґазети „Фрайгайт", котра обіцянкою вести безпощадну боротьбу проти помірковашх, держатись чисто комуністичної лінії, пропаґувати ідею комунізму сейчас приєднала собі півтора десятки читачів. Заповідалася цікава боротьба, цікава для всякого, що слідить за політичними струями серед народів, з котрими нам приходиться жити в сьому краю, а ще цікавійша тому, бо тут власне ходило о комунізм серед тої іміґрантської ґрупи, котра буцімто комунізму має мати найбільше.

Цілі місяці велася отся цікава боротьба серед жидівських соціялістів в Америці. Велася вона методами, які по части відомі й нашим людям, що в своїй народній роботі стрічаються з московськими аґентами. Нападаючими були комуністи. Їх орґан був першим, що почав боротьбу. Він її й удержує до тепер. Тактика комуністів полягала самоперше на скомпромітованню старих провідників. Їх орґан був просто вщерть переповнений лайками на випробованих юнійних керманичів. З огляду на те, що сила сих провідників лежала головно в їх впливах в робітничих юніях, комуністичні лідери звернулися на підкопаннє їх впливу та захопленне самим в свої руки керми в юніях. У великій більшости юній акція не вдалася, і старі керманичі лишилися при стернах. За кождим разом, як комуністи вийшли зі зборів з довгими носами, в найблизчих числах їх орґану сипалися статті, в котрих старим провідникам юній закидалося не більше й не менче, лишень продажність і зраду робітничих юній на користь босів. В декотрих, нечисленних юніях комуністам вдалося захопити в свої руки владу, і власне їх діяльність в тих юніях була для них ще страшнійшим осудом, як їх невдача в добуття перших. Місто вжити свого проводу в юніях на те, щоби показати практично, які вони здібні проводирі, комуністичні амбітники лишень показали робітникам як на долоні, що говорити червоні, революційні бесіди, лаяти буржуїв та називати старих юнійних провідників запроданцями богато лекше, як самим повести практичний провід робітничих юній; як знати, коли зарядити страйк, а коли піти з капіталістами на згоду; коли страйк почати, а коли скінчити; як його орґанізувати, як його вести, як його закінчити побідою робітників. Комуністичні провідники показалися нездібними до практичного проводу робітництва в його щоденній боротьбі за поправу долі робітничої кляси, вони остали й на далі знаменитими пискачами, крикливими горлачами, широкоротими крикунами, „остроумними" критиками всіх і всього, і більше нічим.

І нині по кількох місяцях практичної боротьби ми можемо приглянутися вислідам боротьби. Опльований комуністами соціялістичний „Форвертс", котрий ніколи не понижався до „комуністичних" способів боротьби, але далі вів свою конструктивну, будівничу роботу, яка не робить великого стукоту, але робить велику роботу, за час боротьби зріс о 30,000 передплатників. Його конкурент впав до близько 10 тисяч. Під сею видимою зовнішною признакою висліду, лежить справдішний вислід: настрій широких мас жидівських американських соціялістів, настрій, ворожий до комунізму. Найважнійша ланка в ланцюху американського комунізму, яким московські большевики думали скувати по ногам і по рукам американський робітничий рух, розбилася і при большевицьких симпатіях лишилися нині в Америці самі паничі, які робітника знають лишень з образків, та плачені Москвою наганячі.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ" 83 ГРАНД СТРІТ, ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

КОНҐРЕС МИРА В ГАЗІ.

(Від власного кореспондента).

В голяндськім місті Газі, де перед світовою війною відбулись обі мирові конференції держав світа (1899 і 1907) і де є осідок цілого ряду міжнародніх установ (між ін. міжнародніх трибуналів), — відбувся в грудні 1922 р. **Конґрес мира,** скликаний міжнароднім союзом робітничих професійних орґанізацій, який має осідок в Амстердамі.

Для зрозуміння справи треба сказати, що амстердамський міжнародній союз робітничих професійних орґанізацій займає в робітничім русі становище аналоґічне до т. зв. другого Інтернаціоналу, себто до тої міжнародньої орґанізації соціялістичних партій, яка істнувала перед світовою війною і яка тепер продовжує свою діяльність. **Другим** Інтернаціоналом називається та орґанізація тому, бо перед нею істнував **перший** Інтернаціонал, заложений в 1864 р. в Лондоні.

В звязку з побідою большевизму в Росії оснувався в Москві **третій** Інтернаціонал, який проповідує большевицькі ідеї. Аналоґічно до сього третього Інтернаціоналу оснувався в Москві також міжнародній професійний союз.

В кінці з соціялістичних партій, які стояли програмово між другим і третім Інтернаціоналом, основалася в Відні міжнародня орґанізація, яку большевики назвали насмішливо півтретім Інтернаціоналом. Сей півтретій Інтернаціонал в останніх часах щораз більше зединюється з другим Інтернаціоналом.

Таким чином маємо в міжнароднім соціялістичнім робітничім русі такий образ: Другий Інтернаціонал і нальоґічний до нього міжнародній професійний союз в Амстердамі,— до сих орґанізацій приєднується півтретій Інтернаціонал, — в кінці ворожий попереднім орґанізаціям третій Інтернаціонал і аналоґічний до нього міжнародній професійний союз в Москві.

Після сих пояснень перейду до самого конґресу мира в Газі.

Сей конґрес скликав, як уже сказано, амстердамський міжнародній професійний союз. Взяли в нім участь професійні орґанізації, які належать амстердамського союза, соціялістичні партії, які належать до другого і півтретього Інтернаціоналу і **несоціялістичні** орґанізації пацифістичні (себто такі, як Міжнародня Унія Товариств Союза Націй, Міжнародня Жіноча Ліґа Мира і Свободи і ин.

На Конґресі явилися також представники московського Інтернаціоналу, які одначе весь час займали становище противне до становища всіх инших учасників Конґресу.

Загалом було на Конґресі над 600 делеґатів, які заступали 24 народи. Конґрес мав характер **европейський,** бо з инших частий світа була тільки одна представниця американського жіночого руху.

Цілю Конґресу було обговорити теперішнє міжнародне положенне й нарадитися над способами, як в будучности запобігти війні.

Конґрес поставився критично до Версайського й инших договорів, які справедливо вважає причиною теперішнього нещасного положення в Европі. З окрема займався Конґрес справою репарацій, які Німеччина має заплатити державам антанти, передовсім Франції і з приводу яких Франція грозить усе новими репресіями супроти Німеччини. Конґрес висловився проти всяких репресій і заявився за тим, щоби справу німецьких репарацій рішив безсторонний роземний трибунал.

Се становище конґресу заслугує на увагу тому, що його заняли делеґати з держав антанти: Англії, Франції, Бельгії, з чого виходить, що там уже починає зникати воєнна ненависть до Німеччини.

Запоруку трівкого мира бачить Конґрес **в реорґанізації Союза Націй,** який повинен стати дійсним міжнароднім орґаном для реґулярії міжнародніх відносин і рішання міжнародніх спорів. В тій ціли Конґрес домагається в окремій резолюції „переміни Союза Націй на всеобнимаючий союз народів як найвисшу міжнародню інстанцію для мирного управильнювання міжнародніх господарських, правних і політичних питань.

Щоб запобігти вибухови Нової війни, Конґрес рішив поробити потрібні приготування, щоби в разі потреби можна перешкодити війні **ґенеральним страйком.** Сі приготування має поробити **Комітет,** вибраний на міжнароднім професійнім конґресі в Римі в цвітні 1922 р.; до сього Комітету входять представники амстердамського міжнародніх професійних орґанізацій робітників транспортових, гірничих і металевих.

Розуміється, що коли-б удалося перевести ґенеральний страйк робітників, які працюють в транспорті, в гірництві і в обробленню металів, значить, коли-б стали всі зелізниці й кораблі, коли-б перестали видобувати вуголь, коли-б металеві фабрики перестали виробляти оруже, тоді війна була би неможлива.

Видати рішенне, чи і коли має розпочатися ґенеральний страйк як спосіб в цили перешкодження війні має на основі ухвали Конґресу **амстердамський міжнародній професійний союз.**

Отсе було би коротке звідомленне з Конґресу.

• • •

Тепер кілька загальних уваг.

Як відомо, є люди, які думають, що війна належить до Богом даного порядку і що думати про вічний мир є не тільки річ утопійна, але також річ шкідлива, бо противиться Богом даному природниму порядкови. Так думають мілітаристи всіх народів.

І є знов люди, які думають, що війна є **лихом,** яке конче треба усунути. Релігійно думаючі люди знаходять арґументи проти війни в релігії; инші виходять з потреб загально-людського добра. Є релігійні секти, які вважають участь у війні великим гріхом і тому їх члени відмовляються від військової служби, хочби за те їх ждали великі кари. Є також антимілітаристичні орґанізації соціялістичного характеру, які стоять на такім самім становищи.

Перед світовою війною пацифстичний рух в ріжних формах (релігійні секти, буржуазний пацифізм, соціялістичний антимілітаризм) був доволі голосний. Одначе коли вибухла світова війна, він показався нездібним їй запобігти. Що більше, деякі соціялістичні антимілітаристи, як Ерве у Франції, або теперішній італійський президент міністрів Муссоліні стали горячими проповідниками війни. Се також зрозуміле, бо коли вже війна вибухла, тоді треба обороняти рідний край, бо неприятель, виґравши війну, не пожалує нікого, як се видно на державах, побджених у світовій війні.

Тепер, після світової війни, пацифістичний рух починає знов віджívати. Висловом сього являється між ин. висше обговорений Конґрес в Газі.

Сама ідея усунути війну як спосіб полагоджування міжнародніх спорів і замість того завести **мирний** спосіб полагоджування міжнародніх спорів заслугує на як найбільшу увагу і підперте.

Одначе рівночасно не можна замикати очий на дійсність і надіятися, що справді вже війни не буде.

Перше всего треба тямити, що **першою умовою усунення війни е справедливий поділ світа на держави.** Що треба розуміти під „справедливим поділом світа на держави", — на се нема загальної згоди. Але все таки на основі дотеперішнього розвитку треба ствердити, що такий справедливий поділ наступив би тоді, **коли-б кождий нарід творив окрему державу,** значить, коли-б не було народів пануючих і поневолених.

Пацифізм, голошений в теперішніх відносинах, може навіть **лежати в інтересі народів пануючих.**

Англія чи Франція може мати інтерес в тім, щоби Німеччина не думала більше про війну, тільки погодилася з своєю долею. Ті держави, які поділили між себе українські землі, також можуть хотіти, щоб уже не було війни, бо тоді вони могли би ті землі втратити.

Тому від усіх проповідників пацифізму треба вимагати, щоб вони проповідували не тільки ідею мира, але також **ідею державної незалежности кождого народу.** Розуміється, для того, щоб кождий нарід мав свою державу, не конче треба війни. Можна признати кождому народови державну незалежність і **мирним** шляхом, — прим. на міжнароднім Конґресі, на якім усі істнуючі держави згодяться на такий новий поділ світа на незалежні національні держави.

Коли-б поневоленим народам удалося осягнути державну незалежність мирним шляхом, се очевидно було би велике щастє і для них і для цілого світа, — бо теперішня світова війна показує, яке се велике нещастє війна!

Одначе в теперішніх відносинах поневолені народи, коли не хотять оставати вічними рабами, **мусять готовитися до оружної розправи з своїми гнобителями,** бо покищо нема иншої дороги!

Словом, доки будуть поневолені народи, доти не може бути мови про постійний мир!

• • •

Сю справу пригадала Конґресови в Газі Українська Соціяльно-Демократична Партія Великої України в меморіялі, який Центральний Комітет партії предложив Конґресови. Сей меморіял звертає увагу Конґресу на положенне українських земель під окупацією Московщини, Польщі й Румунії, заявляючи, що таке положенне українських земель загрожує справі мира, бо не може бути постійного мира, доки український нарід буде поневолений.

3. січня 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

ЯК ПРИСКОРИТИ ЗБІРКУ ФОНДУ НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ.

Громадянин Лесьо Сисин з Манчестер, Н. Г., пересилаючи до Галицької Місії у Вашинґтоні, Д. К., $30.75 на Фонд, пише:

Посилаю малу жертву, бо й невелика наша громада. А до того як Вам відомо, стояли в нас фабрики через 10 місяців і люди були без роботи. Але в найблизших днях переведемо ще другу збірку, а та випаде вже певно краще. До того ще в нашій громаді є богато таких, що мають гроші, а не дають на жадну народню потребу. Їх то не зворушує ні плач ні стогін закутих братів наших, але ми дамо собі раду і без них.

Я думаю, що супроти тих звірств, яких допустились Ляхи над нашим народом, повинні ми всі, кождий Українець і кожда Українка, заприсягнути в душі пімсту Ляхам. І тої святої пімсти дотримати, ще й дітий своїх в тім дусі виховати. Коли та кзагартуємо своє серце, то побіда наша певна. Ту святу пімсту повинні ми виконувати ділами, всюди, деб ми не жили, при кождій нагоді і на кождім кроці. Всьо, що нищить і болить Ляхів, йде нашому народови на користь. Визвольні змагання нашого Правительства скріплюють наші сили, а нищать Ляхів. То признають згідно всі ляцькі часописи. Активна боротьба в краю виганяє ляцьких зайдів, М Мазурів-кольоністів, нищить ляцьке майно та піддержує бойового духа серед українських мас. І одно і друге треба нам американським Українцям попирати. Без американських центів не може вестися наша визвольна боротьба. Це кождий розуміє. Тому, кому дорогий наш край, той повинен всею силою поперти збірку на Фонд Негайної Допомоги.

Я знаю, що церков наша має силу і через цірквy можна ще богато осягнути і в справі збірки на Фонд. Нехай тільки всі наші священики дадуть добрий примір. По моїй думці, було би добре, колиб вони в одну неділю по всіх церквах заговорили до народа в справі Фонду, загріли його та перевели в церкві збірку на Фонд Негайної Допомоги.

А всі ми українські робітники повинні ще кромі цего відступити на Фонд оден денний заробок. Так поступають в таких справах свідомі робітники других народів, так і ми повинні зробити. А коли так будемо помагати визволенню рідної землі, то можемо надіятись, що із закінченнем Фонду Негайної Допомоги прийде скорий конець панованню проклятої ляшні в нашім рідним краю.

Лесьо Сисин.

Василь Атаманюк.

МОГИЛКА.

Край доріжки біля тина
Гнеться хрестик — сиротина,
Скрізь травиця розбуяла,
Білі рамена сховала;
Заховала та й ховає,
Хто-ж за хрестиком спитає?
В травці ледве взнати можна,
Де могилка придорожна.
А буряк все вижче пнеться,
І все нижче хрестик гнеться.

В бурянї густім край тина —
Та мпохована людина...

НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

(Через „Свободу").

New York, N. Y. Вмісто святочних желань зложили: Василь Дроботій, Филип Матлай і Богдан О. Каштанюк по $2.00; Омелян Коцко $1.00. — Разом ... $7.00

Попередно оголошено $227.76

ДОСІ ЗІБРАНО $234.76

БОЛЬШЕВИЦЬКІ БЛОФЕРИ.

Большевицькі блофери як Дмитришин, Князевич (той, що аґітував, аби Українці у Східній Галичині голосували підчас виборів до варшавського „сейму") і їм подібні ще не покинули свого блоферства і від часу до часу ще осмілюються показатись перед українськими робітниками, щоби їх обріхувати так званою большевицькою „революцією".

Недавно був той Дмитришин на вічу в Рачестер, Н. Й. І там замісць сказати робітникам правду, що в Росії селяни і робітники не мають ані влади у своїх руках ані навіть жадних прав, ні свободи, але що є мореними рабами череватих комісарів, бережених лісом карабінів; а на Україні не тільки, що й сих людських прав не мають робучі люди, але що їх ще обманено українською державністю, а перемінено Україну в московську провінцію, залиту московськими комісарами і московським військом, — він плів теревені про спасенне для Східної Галичини в комуні. Там він замісць признати, що большевики знищили Московщину, Україну, Білорусь, Кавказ і Сибір; що ограбили нарід і привели до страшної голоднечі, що аж заграничних капіталістів благають о ратунок, — блофував про ратунок для Східної Галичини в большевії. І там замісць сказати правду, що большевики заграничним капіталістам запродують землю і земельні скарби на Україні, він белендичив, якто московські большевики виратують Східну Галичину перед капіталістами... українськими.

Плів той Дмитришин, що Петрушевич опирається на Анґлію і на Ліґу Народів, а повстанці в Галичині на себе, а він радить опиратись на большевицьку Росію.

Кождий розумний Українець знає, що се не правда, буцімто Петрушевич опирається на Анґлію і на Ліґу Народів. Так кажуть Поляки і наші большевики, але Петрушевич ОПИРАЄТЬСЯ НА 4 МІЛІОНАХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ в Галичині, котрий іде спільно одним фронтом проти польської окупації. Петрушевич ВЕДЕ ТІЛЬКИ МІЖНАРОДНІЙ ПРОЦЕС проти аліянтів, бо вони спричинили польську окупацію Східної Галичини. Ляхи і їх союзники з Риги хотіли би, аби українське правительство покинуло сей міжнародній процес, бо се простелило би дорогу для риського договору з 18. марта, 1921, але того вони не дочекаються. Українці будуть вести боротьбу при помочі своїх сил, але міжнародного процесу не покинуть для добра Варшави, а будуть все виступати перед міжнародніми трибуналами так як ті „всемогучі" большевики, що виступали всюди, в Ґенуї, в Газі, в Лозанні, в Женеві, всюди, де їх просили і де не просили.

Як вже „професор" Дмитришин хоче дати раду покинути міжнародні трибунали і процеси, так нехай се порадить „товаришам" Чічерінови і Раковському, а як вони „професора" з рачестерського віча послухають, то заощадять міліони золотих рублів, за які можна буде купити хліба голодним в Росії і не треба тоді буде так дуже жебрати хліба в капіталістів.

Також не зашкодило би, якби „професор" Дмитришин вияснив, на що опирається большевицька влада в Росії і на Україні. Вона не опирається на волю і силу робучого народу, але на шибениці і кулемети — проти волі і сили зломаного і придавленого комісарським самодержавєм робучого народу.

Хто-ж з галицьких Українців хотів би, аби його край і Правительство опирались о ту большевицьку Росію, о сю владу нищення і руїни, а притім і явного обманства, як се було в Ризі, 18. марта, 1921 р., коли вона продала Польщі Західну Україну, і як се було 30. грудня м. р., коли вона відібрала Україні навіть ту паперову самостійність, яку сама була їй признала...

Василь Атаманюк.

НЕ РИДАЙ, А ДОБУВАЙ.

Довкола руїни, сумнії картини,
Стискається серце, сум душу зніма,
Найкращеє квіття марнується, гине
І хвилі розжитись для його нема.
Падуть буйн ісили, зростають могили,
Зневіра, розпука розум роздира;
Невже ми, що гіркий страждань пугар спили,
Ніколи не взнаємо волі, добра.
Та бій ще трівае і часу немає
На люту зневіру, останний сумнів, —
Хто любить, той біль ввесь у серці сховає,
Док, вибороть долі Вкраїні не вспів.
Хто щиро кохає, хто дійсно страждає,
Той силу добуде з душі чарівну,
Раніше не сплаче, аж як привітає
Кохану Вкраїну щасливу, вільну.
Зневіра і сльози — понурії грози,
Що шлях закривають, де сонечко йде,
То-ж геть сумування; хто хоче, той може, —
Заплачем з утіхи, як воля буде!

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ, ЦЕРКВИ, ТОВАРИСТВА І КОМІТЕТИ ТА ВСЕ СВІДОМЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО!

Фонд Негайної Допомоги вже кінчиться. Доложіть своїх трудів і підпріть громадно ту так важну збірку! Подбайте, щоби в списах жертводавців виднїло Ваше власне імя та імя Вашої громади на відповіднім місци! Списи жертводавців — це списи українських жовнірів в Америці. Коли Ви ще не вписані до лісти українських жовнірів-борців, так впишіться і то зараз, виповняючи ще сьогодня ту картку та висилаючи її враз грішми на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Biulding, Washington, D. C.

П. Т. З отсею карткою посилаю на Ваші руки суму $..........
словами .... долярів, на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви. Гроші ті мають бути вжиті Галицьким Урядом, якого головою є Др. Евген Петрушевич, на боротьбу о визволення Галичини з під ляцького найду. Посвідку прошу мені прислати на таку адресу:
....
....
....

В СПРАВІ НАШОЇ ДЕРЖАВНОСТИ.

II.

Чим жие Держава.

Щоби Держава могла істнувати, жити, розвиватись, кріпшати, члени-горожани держави мусять її любити і то не тільки за те, чим вона тепер є для них, але ще більше за те, чим вона з часом може бути, статись для них.

Любов до своєї Держави може бути сталим, твердим предметом волі горожан, або тільки хвилевим відрухом. Найлучший примір відрухової любови до своєї Держави, дає нам примір

Російська Република.

З початку нарід російський відрухово хватився републиканізму. Зробив революцію, скинув царя і Бог зна що не робив для своєї Держави. Але по якімось часі весь той розгар, запал до своєї нової Держави, потаж. Нарід перестав слухати свого правительства, бо так правительство як і його права йому не подобались.

По якімсь часі на чолі російського народу стали інші люди і

Завели комуну.

Безперечно, як би світ і нарід російський доросли були, такі що готові були для загалу і держави все своє добро, свою працю, свій добуток, свій час і своє я посвятити, то комуністична держава (спільне добро) могла би була повстати на світі. Однак біда в тім, що ані світ, ані нарід російський ані не переняті ані не хотять комунізму і нині повторяється в Росії те, що сталося з першим правительством. Невдоволенне з правління і чи скорше, чи пізнійше, розвязка може бути двояка: або теперішне правительство пійде по волі народу, або коли ослабне сила червоної армії і черезвичайки, то нарід сам скине теперішне правительство. Бо нарід то сила і проти волі народу правительство не може правити все, хиба якийсь час.

Коли нарід не любить свого правительства, він не буде його підпирати.

Як нарід не любить правління державою, він не буде старатись його забезпечити.

Як нарід не любить свого уряду він відмовить йому помочі моральної і матеріяльної.

Як нарід не любить устрою державного, він буде старатися за всяку ціну його змінити.

Без загальної помочі своїх горожан жадна держава не устоїться. Все, що має загальну опінію проти себе; все чого загал не любить, ненавидить, мусить згодом упасти, уступити. Ось так як стараєсь чоловік позбутися болю.

Чи Українська Держава Істнує і має право до істновання?

Чи українська Держава в дійстности істнує правно, о тім світ, чужі люди не мають права рішати. О тім рішає нарід український, а світ може або не може, хоче або не хоче, на це згодитися. Але коли нарід український раз рішить, що він є всилі удержатись яко Держава, він стає Державою, а це зовсім інша річ, що український нарід буде мусіти з часом постаратися, щоби світ його приняв у свої ряди. — Однак для нас Українців покищо це справа менше важна. О много важнійшою є це, щоб ми рішили раз на все і притім стояли постійно і твердо та вірили, що ми є, хочемо і мусимо раз на все остати народом державним. Як ми від нього не відступимо, то ми діжемся свого у світа.

Український нарід раз рішив, що хоче мати свою Державу, а доказом цего є, що він вибрав своє Правительство; підпирає його; відноситься до нього із довірєм і любовю.

Як довго український нарід буде цінко стояти при ідеалі своєї державности; як довго нарід український захоче і буде підпирати змагання свого Правительства; як довго український нарід не дасть упасти свому Правительству і не змінить, не затратить своєї ідейности, Українська Держава буде істнувати. А територію, землю свою, він без найменьшого сумніву з часом собі відбере зпід влади ворога.

Чи може істнувати і чи істнує яка держава з Правительством поза межами своєї землі?

Майже всі народи, які були поневолені, а з часом здобули собі волю, мали своє правительство поза границями свого краю.

Гарібальді, освободитель і батько Італії, жив чотирнайцять літ на вигнанню, поза межами свого краю, поки не прийшов час вертатись. Він вернувся; з організував ті маси народу, які приязно до нього ставились, як він був поза межами рідної землі.

Мацціні, також італійський провідник, душа народньої незалежности, майже ціле життє своє перебув на вигнанню, а вкінці діждався того часу, що ідея його пересякла весь італійський нарід і настала єднана незалежна Італія.

Але пощо нам шукати примірів в давнині, коли ми маємо чимало зорганізованих держав, котрі радяться правительствами, яке жиє поза границями їх власних держав. Візьмім славну і найбільшу державу на світі Англію. Під покров Англії належить богато інших держав, як Канада в Америці, Індійська держава в Азії, Бурська в Африці, Нова Зеляндія, Австралія і другі. Всіми тими державами рядить правительство, котре має свій осідок в Лондоні. Вправді мають вони свою самоуправу, але і на місці править заступник Англії.

Може хто повісти: Це що іншого, бо ті народи мають самоуправу, свої парляменти і вони добровільно слухають правительства лондонського. Це правда, але порівнаймо, тепер наш рідний край.

ОЩАДНІ ПАТРІОТКИ

Минулого місяця відбулася анкета з ініціятиви „Союза Українок" у Львові в справі танців і забав у зближаючихся мясницях. По великих нарадах і по гарячих дискусіях ухвалено патріотичну резолюцію, що сучасне лихоліття вимагає бадьорости і готовости до боротьби, тому дозволяєть скромно танцювати, а заощаджений тим чином гріш, передати на національні цілі, як пристоїть добрим патріотам.

СМІЛИВІ БАНДИТИ В ГАЛИЧИНІ

На вертаючих дня 21 грудня з ярмаку в Глинянах селян Дмитра Іващука, його жінку і одного його крівняка напало з лісу двох узброєних бандитів і з криком „оддай деньґі" кинулися до грабунку. Селяне почали за ними пальбу, в наслічали за ними пальбу, внаслідок якої один з поміж селян убитий на місці, а Дмитро Іващук тяжко ранений. Ограбивши трупа з 110.000 мп. бандити кинулися за втікаючою жінкою убитого і допавши її — знасилували. Характерна тут сміливість бандитів, які доконали нападу підчас, полювання, що поблизу відбувалося.

ДО ВІДОМА НАШИМ ЗАМОРСЬКИМ ЗЕМЛЯКАМ

В Сокальщині парцелюється 400 моргів грунту. Земля першої якости, чорнозем з одмішкою легкої глинки перепускаючої до споду. Родить від 12—16 сотнарів жита, 10—18 сот. пшениці, 12—18 сотн. вівса, 10—15 сотн. ячменю з морга або 100 сотн. бараболь. Надається до управи бураків і всякого насіння. Ціна 330 долярів за морґ враз з коштами контракту. Кромі того є на продаж велика отверта шопа і чворак в дуже добрім стані. Американські Українці хотячі набути кавалок доброї землі, повинні використати сю парцеляцію. Парцеляція в українських руках і земля та повинна зістати також в українських руках. Парцеляцію і контракти переводить одна з перших українських канцелярій адвокатських загально знана від давна з солідности і повного довіря. По близші інформації в тій справі інтересовані зволять голоситися до низше підписаного: **Box 53, Jersey City, N. J.**

С. Ядловський.

Василь Атаманюк.

ПІСНЯ.

Коню мій, коню,
Вороний коню,
Що-ж ти подієш
По моїм сконі.
Будеш у шлеях,
В плузі ходити,
Під батогами
На хліб робити.
І не доївши,
І не доспавши,
Будеш робити
Ласки не знавши.
А як ослабнуть
Кости старії,
Сила минеться,
Світ почорніє,
Лютий господар
Тебе здихати
Вижене в поле,
Щоб не вбивати.
А в чистім полі
Вітер там віє,
Травка шепоче,
Сонечко гріє —
І розіветься
Буйная грива,
Доля спімнеться
Давня, щаслива...
Спімнеш про давнє,
Мене спомянеш
І на могильці
Моїй пристанеш.
Вхопиш травички
Із мого гробу,
Мині розкажеш
Свою жалобу.
Скажеш, заплачеш,
Жаль з серця скинеш
І біля гробу
Мого спочинеш.
І знову вдвох ми,
Хоч і без долі,
Будем лежати
Будем лежати
В полі на волі.
А в чистім полі
Вітер там віє,
Травка шепоче,
Сонечко гріє,
І розіветься
Буйная грива,
Буде нам снитись
Доля щаслива...

МНОГОНАДІЙНА ДИТИНА

На поручення Е. Габла арештувала львівська поліція його 13-літнього сина Якова, який доробивши собі ключик до батьковї каси, забирав з неї систематично гроші. Готівку відносив до своєї 28-літної „приятельки" Гелени Буярскої яку теж арештовано.

П. Франко.

ТАБОР В УРИЧІ.

(З життя українських Пластунів).

(Докінчення)

„Мені прямо в голові крутиться", сказав другий Новик.

„Найдемо — печеру", сказав розвідчик.

„Це певно, а скарб поділимо."

„А инші?"

„Візьмемо всіх".

„А Гошів?"

„Рівною часткою помянемо раба божія Володимира".

„Добрий вчинок не остає без нагороди", сказав Зелений Новик, який попадав у чим раз більше зворушенне. Але добре попав! Дедченко промовив спокійно але твердим голосом:

„Добрий вчинок є сам собі нагородою і инших нагород не потребує. Скажемо про скарб усім, але я свою частку даю на Рідну Школу!"

Зелений Новик засоромлено мовчав, але по хвилі підніс очи і глянув на Федченка: „І я також!" „І я", „я!"

„А тепер ані словечка про наші наміри". Федченко зібрав табористів і прочитав їм письмо. Загальній радости не було кінця.

„Завтра підемо по скарб! Будемо богаті!" Всі говорили від разу і зворушено. Здержливість шатерників Федченка не звернули на себе ніякої уваги. Оден навіть предложив піти шукати сьогодня за печерою, але Федченко сказав: „Ви нічого більшого не всилі втримати при собі. Не рушимося скорше аж завтра по сніданню. Я певний, що не буде ні одного некарного".

„Алеж бо сього дня все одно не заснемо", сказав хтось.

„Хто не зможе заснути — так це його клопіт, але зважте, що хто не виспиться — той не зуміє лазити по скелях та шукати скарбу".

Але видко цього одного зворушення було за мало. Ще одна візита в ночи, десь коло першої мала рішити про остаточний сон. Ані Федченко, ані розвідчик ще не спали та пошепки обговорювали всі дані за можливістю істновання скарбу, коли роздалися важкі кроки і якийсь голос запитав чи вони сплять? Якась голова появилась в отворі шатра. Федченко освітив її своєю електричною ліхтаркою і запитав:

„Хто це?"

„Та я прошу поничів від єгомостя приніс баралі тай грушки тай яблока тай от біда в нас..."

„А що сталося?"

„Акурат тепер обрабували єгомостя. Забрали все срібло тай залізну шкатулку з грішми взяли. Але вони ще не можуть бути далеко, певно десь у саді крутяться. Ми вже склікали ціле село, щоби заступити їм дорогу до ліса, ще лиш би треба відтяти їм вихід сюди до руїни. Як що така пригода вам до вподоби, то ходіть зі мною. Єгомость призначили десять тисяч за пійманнє розбійників".

„Чи нам до вподоби?", аж скрикнув розвідчик. „За пів секунди ми готові", сказав Зелений Новик. Федченко скинув одіяло і надягнув черевики: впрочім був одягнений. Показалося, що й прочі Пластуни не потребували більше чим пів секунди і цілий гурток стояв готовий до ловів, узброєні з голови до стіп в довгі пластові палиці. Гурток у повнім боевім порядку вирушив за дяком що поспішав у низ стежкою попри потік до дороги. Коли станули на дорозі, дяк сказав:

„Здовж дороги на право і ліво тягнеся сад, який треба перешукати. Всі инші виходи обсаджені. Не знаю як би зробити"...

Але Федченко сказав:

„Відступ на двадцять кроків! Розстрільна в право і ліво. Напрям на прихідство!"

Пластуни так скоро зникли в темноті ночи, що дяк не вспів прийти до себе коли Федченко торкнув його за руку:

„Ходім, ціла розстрільна порушаєся на перед!" і дійсно з обох крил доходили легенькі цвіркання, на доказ що приказ виконано. Лайцюх Пластунів посувався поволи вперед. Оглянено кождий корчик. Всі були приготовані на тревогу. Але мало-помалу пройшли цілий сад і огород а сліду зі злодіїв не було. Навіть тіни не бачили. Рівнож зібрана на швидку руку товпа селян не мала більшого щастя.

„Боюся", сказав парох, „що вломники вже втекли. Одна остає можливість, що вони заховали срібло десь у саді, бо чейже не понесуть його на продаж".

„Хиба що його стоплять", сказав хтось.

„Та й таке може бути. Але тепер уже день. Мусимо ще раз перешукати огород і сад".

Але й тим разом не найдено нічого.

„Ви працювали гарно", сказав парох до Пластунів. „Дуже мені жаль, що не мали успіху. Але й так належиться вам моя подяка. Я уже казав занести вам до табору молока, хліба, масла і яєць. Споживайте здорові; ну тай виспіться", додав з усміхом.

„Дуже дякуємо!" сказав просто Федченко, „зробимо все, що в наших силах".

„Мені здаєся", сказав розвідчик, коли вже вертали до табору, „що в нас є щось ліпше до роботи як спати", але позівнув при тім так дуже, що горішньою щоко ютрохи-трохи не повис на кінці своєї палиці.

„Передріматися не зашкодить", сказав розвідчик, коли станули в таборі і побачили готові до сну ліжка. „До виправи потребуємо свіжих сил".

„Цілком певно", сказав Федченко.

Проспали очевидно до півдня, тоді пообідали „ґеніяльно", як висловився Зелений Новик та заміст водою запили молоком.

„Щось не пригадую собі з історії таких панів Урицьких" сказав число 2, що любив пописуватися історичними відомостями.

„Я, і я собі тебе не пригадую з історії", сказав число 3, „а помимо того твоє існованне не підлягає сумнівови".

„Про скарби ми не повинні сумніватися", сказав Зелений Новик, „тільки піти за вказівками і відшукати печеру".

На устах Федченка, що стояв мовчки і студіював пильно пергамін, появилася усмішка, де що веселійша як пластова, але на наляганни Пластунів не сказав нічого тільки видав приказ: „Ч. 7 і 8 на варті. Гурток гаком за мною руш!"

В „поході" помимо „золотої" горячки панувала взірцева карність. Небавом станули на верху скали. Але як дістатися до печери? І де саме вона находиться? В половині висоти — але чи з вікна або ґзимсу башти, чи з подвіря? З долини ніякого отвору не було видко. Отвір мав бути за скальним виступом, але таких виступів було на поверхні велитенської скали кілька. Котрий з них вибрати? Пластуни думали що робити. Розвідчик зголосився до голосу: „Маємо двадцять метрів линви, обчисленої на двох. Із руїн видко, що замок мав дві башти: одну над брамою, другу над пропастию. Стоїмо сорок кроків на схід від тої другої. Я спущуся по линві..."

„Добрий помисл", сказав Федченко, „але спустишся не ти, а я; число 3, 4, 5 і 6 яко найсильнійші будуть тримати линву та вважати на знаки. По мині спускаються всі три новики і розвідчик".

Гурток подався на місце, вказане розвідчиком. Федченко привязав собі линву попід пахи і приклакнув над пропастию.

„Може би я пішов на перед?" сказав несміло Зелений Новик, на вид страшної пропасти, в яку міг зірватися провідник, „я найлегчий".

„А я найтяжший", сказав Федченко, „коли линва не зірвеся підо мною, то видержить під кождим иншим; ну, попускайте поволи!"

Щоби линва не терлася о камінь підложено один кругляк.

Федченко зник за скалою і чотири Пластуни без труду спускали його все нище і нище. Коротке Гавканне „вовка" і Пластуни стримали линву. Один похилився над пропастию і почув голос Федченка: „Слідуючий!"

Федченко стояв на скельнім виступі. В скелі поза виступом був низенький вхід до печери, Федченко відвязав линву і проліз туди рачки. Печера скоро розширялася і коли за новиками спущено ще й розвідчика, пішов Федченко передом і світив лямпою. Печера розсвітлювалася.

„Куди йти?"

„Ходім на право!" сказав розвідчик.

Проти сьому нічого не можна було закинути і всі подались на право. Вузкий кований в скелі прохід скінчився скоро дещо більшою кімнатою. Під одною стіною щось темніло.

„Скриня з золотом", сказав Зелений Новик.

„Комісія" чотирох поважно зближилася до скрині. Федченко положив руку на віко скрині. Наступила торжественна тиша: віко піднялося без труду. Ясне світло ліхтарні впало на білий папір по середині віка. Розвідчик наголос прочитав напис:

„Витаємо любих Цуциків!"

Федченко один засміявся.

„На мою палицю!" сказав розвідчик, „а то нас узяли".

„Але старий пергамін?"

„А письмо?"

„А монах?"

„Знаменитий, пластовий жарт", сказав Федченко.

„Це лекція для нас, не захоплюватися такими мріями".

„Ба, але я думаю, що хтось з нас, як не був певний, що так буде, то принайменше підозрівав щось подібного", сказав розвідчик.

„Це приносить честь твому дарови спостерігання", сказав Федченко. „Я дійсно знаю цю печеру і оба її входи. Можна зайти до неї з ліва цілком вигідним коритарем і то там де є розвітленнє на ліво. Вийдемо тепер тамтуди і зробимо нашим несподіванку".

„Це буде знаменито", потішився скоро Зелений Новик, а його очи знов засвітилися.

„Я погляну чи прохід вільний", сказав Федченко і без ліхтарні пустився назад коритарем. Юнаки по його відході сиділи мовчки та ждали, аж їх носи знов дещо скоротяться та вернуть до давнього вигляду.

Федченко обережно обійшов вугол і поступав яких сорок кроків лівим коритарем. Уявляв собі, що вже недалеко кімната лівого входу, коли раптом почув голоси і доглянув світло ліхтарні. Пристанув здивований і на пальцях як „вовк" посунув на перед. За скрутом побачив кімнату а в ній двох людців з міпком у руці.

„Треба закопати", сказав один, „заки все не успокоїться".

„А то нам удалося", додав другий, „ніхто навіть не догадався, що ми поміж тими, що шукають".

„Як тільки вспокояться, викопаємо срібло і кидаємо форнальську службу".

„Ану копаймо тутки".

Федченко чув як рискаль застукав до коміня і подався назад. Бачив доволі.

„Хлопці!" сказав до своїх, „злодії закопують у лівім хіднику срібло пароха. Хто хоче пригоди з тим скарбом?"

Три руки піднялися замість відповіди.

Предложенне принято одноголосно. На поготові, коли Федченко кождому призначив, що має робити, гурток подався на перед. Але злодіїв уже не було. Розвідчик скоро відкопав лопатою скринку, в якій було срібло. Срібло пішло до наплечника, що тяжив як „залізо". Наплечник двигали два новики.

Всі подалися на парохію. Радість священика довела до подвоєння нагороди, яку гурток призначив на Пластовий скарб. Злодіями — зайшлими з Заходу — занялася жандармерія. Призналися до вини і повандрували до іванової хати.

Коли гурток по вакаціях вертав знов через Борислав до Коломиї, стрінув старих знайомих; гурток Крука, що і в першу стрічу спішив з ситцями до гри. „Ну і як же пішло зі скарбом? поспитав глумливо найстарший.

„О, ми найшли скарб", відповів Федченко з усміхом „„хоч і инший. Все таки на Пластовий скарб припадає яких двадцять тисяч!"

Носи Круків видовжилися значно. „Що, двадцять тисяч?" протягнув провідник Круків. „Тож за це справите собі всі майстерні!"

„А до того прилади до іскрового телеграфу, а може й до далемову", сказав Федченко. „Знахідку завдячуємо вам, тож просимо до слідуючих змагань".

„Ваше щастє „Вовки", сказав Крук, „ви й в змаганнях виглядите нам шкіру".

Коломия, 10., 10., 1922.

КОНҐРЕС СЛОВЯНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА В ПРАЗІ

В Празі розпочався 16. грудня 1922, конґрес славянського студентства. Заступлені на ньому всі студентські центральні організації славянських народів. Присутні делегати білоруського, болгарського, лужицько-сербського, польського, російського, українського, чехо-словацького й югославянського студентства. Українське студентство заступлене шістьома делегатами, а то: Макарушка, Мухин, Нижанківський, Стечан, Олексюк, Оредецький і Палій.

Дня 17. грудня 1922 відбулося святочне відкритє конґресу. Доверших його мін. зак. справ ЧСР. д-р Бенеш річевим введенням в програму. Важним моментом в його промові були вказівки щодо політики славянських народів. Висновком його промови було: зірвати з старим панславізмом, а творити з повоєнних даних нові шляхи до реалізації ідеї примирення славянських народів. І о скільки всі делегати старалися зрозуміти програму д-ра Бенеша, то напевно уникнуть тертя в часі дальших праць. Витали конґрес посадник м. Праги ректор карлов. університету, ректор техніки, представник мін. освіти Ч. С. Р. та всі делегації по порядку. Український делегат студ. Тиміш Олексюк виголосив отсю промову:

„Високоповажані Збори! В імени Центрального Союзу Українського студенства Західних Земель України й Еміграції витаю Вас братнє чесько-словацьке студентство, витаю і Вас представники студентства инших славянських народів.

„Ми Українці в тяжкі часи смутку нашого народу приходимо тут. Повна руїна нашої національної культури, сльози наших материй і сестре, кров наших братів — ось доля України.

„В словянській міжусобній боротьбі поміж нашими сусідами і нами і нині, — на жаль — як і в давнічасидтірішення спору ужи вається сили меча.

„Але ми Українці певні, що славянські спори мусять рішатися не силою меча, бо на мечі знайдеться „меч сильніший — ці спори можуть рішитися для обопільного добра лише взаїмним пізнанням, почутям справедливости, а що найголовніше взаїмним арозумінням.

„Ми з приємністю відізвалися на заклик братнього чісько-словацького студентства і тим радійніше, що знаємо, що у чесько-словацького студентств чесько-словацького студентства за славянськими словами йдуть словянські діла.

„Ми певні, що добра воля чесько - словацького студентства одушевить і представників студентства инших славянських народів та дасть успіх праням конґресу в напрямку взаїмного пізнання і зрозуміня для обопільного добра наших народів".

„Настрій конґресу наразі не дуже корисний. Чується мимовольи напруження і взаїмне холодне відношення деяких делеґацій. Бачиться його в першу чергу у відношенні делеґацій українського до польської і російської. Другу групу неприимфимих в опінії становлять Серби і Болгари. Що покажеться в практиці, побачимо з дальших нарад. Ініціятива примирення в руках чесько-словацької делеґації. Польська делеґація намагається як не перехилити настрій на свою користь то бодай ослабити становище чесько - словацького студентства.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Евген Лазаревич, ст. прав. упокоївся дня 7. грудня 1922 в Монастирисках в 33 році життя. Покійний брав живу участь в організаційно-просвітній роботі в місцевій окрузі. Не одна читальня, неодна „Січ" завдячувала йому своє заснування й розвиток. Запалом віддавався народній роботі, поки тяжка недуга не поклала кінця його молодому життю. В. П. Ц.!

З ЖИТТЯ КРУЖКА УКРАЇНСЬКИХ ГІРНИЧИХ СТУДЕНТІВ „КАМЕНЯРІ" В ПШІБРАМІ

Студентське товариство „Каменярі" прислало широкий звіт із своєї діяльности. Діяльність Кружка дуже значна. Наведемо тільки працю мінеральоґічної комісії, покликаної до життя в марті 1922 р. Ціль її, — збирання всякими способами та з всяких жерел мінералів, порядкування їх в поодиноких збірках та заосмотрення ними українських приватних гімназій. Комісія в короткому часі розвинає надзвичайно інтензивну працю. В першу чергу збирано мінерали, які находяться в Пшібрамі — відтак звернено ся до всіх копалень в чесько-словацькій республиці з проханням о всі роди примірників, які в даній копальні находяться. На це К. У. Г. С. „Каменярі" мали досі від чеського міністерства. Нині збірка представляє вже собою поважну вартість. — Є в ній 1.106 мінералів з 84 місцевостий; з того 870 оказів мінеральоґічних, 200 петроґрафічних, 22 палеонтоґічних а 14 технольоґічних та гутничих продуктів. В послідньому часі звернулася Мінеральоґічна Комісія з аналоґічною просьбою до копалень в Німеччині, Франції, Бельгії та Анґлії. Кождий із членів кружка платить на цю ціль 10 к. ч. одноразового датку та 1. к. ч. щомісячно. Протекторат над збіркою перебрав професор мінеральоґії та петроґрафії на гірничій академії в Пшібрамі д-р Боґуміль Ежек. В місяці червні 1922 р. зібрано між членами 1.000 к. ч. на голодуючих на Україні. Почавши від червня складає кождий член 10 к. ч. на цю саму ціль. На початку шкільного року 1922/23 чисилть К. У. Г. С. „Каменярі" 68 членів; на послідних себто чергових зборах вибрано новий Видїл, в склад якого ввійшли Колтунюк Роман як голова, Тимчишин Іван як містоголова, Пшенюрський Евген як писар, Каранович Олександер як скарбник, Лаврецький Осип як бібліотекар, Гузій Василь як господар, Масляк Олександер як протоколянт, Бородайко Корнило як літописець; до Ревізійної Комісії ввійшли тов.: Збудовський Богдан і Озаркевич Іван. Реасумуючи працю К. У. Г. С. „Каменярі" за час його істновання, беручи під увагу всі злидні таборового життя та скитання, можна сказати, що є вдоволяюча.

НОРВЕЖСЬКА КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ ВИСТУПАЄ З ТРЕТЬОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ

На останньому конґресі третього інтернаціоналу поставлено перед партійний суд комуністичну норвежську партію. Зіновев обвинувачує її в тому, що вона провадить цілком не комуністичну політику, а її члени боронять соціялдемократів Німеччини проти комуністів. Зіновев зажадав, щоби норвежська комуністична партія підчинилася Москві або виступила з третього інтернаціоналу. Норвежські комуністи на засіданню постановили виступити з третього інтернаціоналу. Цей випадок коментує комуністична преса як удар третього інтернаціоналу.

КОМАНДАНТ ПОЛІЦІЇ ПОВСТАНЕЦЬ УБИВ СВЯЩЕНИКА

Недавно в Рудаві, ярославського повіту, посперечався місцевий комендант польської поліції Болеслав Ксьонжек з місцевим польським парохом д розгарі сварки стрілив до нього з кріса. Раненого священика перевезено до Ярослава, де він небавом помер. Поліціянта Ксьонжека віддавлено до окружного суду в Перемишлі, де він має станути перед наглим судом. Місцеві люде приписують причину трагічної події непорозумінням на політичному тлі поміж священиком і жандармом.